

Renata Ciesielska-Kruczek, Artur Wildhardt

Rekreacja, turystyka i sport w życiu bibliotekarzy Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy 1/1, 93-100

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RENATA CIESIELSKA-KRUCZEK

ARTUR WILDHARDT

*Biblioteka Główna Uniwersytetu Pedagogicznego
im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie*

REKREACJA, TURYSTYKA I SPORT W ŻYCIU BIBLIOTEKARZY UNIwersYTETU PEDAGOGICZNEGO W KRAKOWIE

Wstęp

Współczesne biblioteki akademickie tworzą warsztat pracy dla środowisk naukowych, organizują centra informacji naukowej, digitalizują zbiory, podnoszą jakość świadczonych usług, jak również dodatkowo organizują aktywność kulturalną czytelników. Najważniejszym zasobem biblioteki są jednak jej pracownicy. Ich wykształcenie, profesjonalizm, umiejętności i zaangażowanie wpływają znacząco na jakość odbioru przez użytkowników. Kompetencje i wiedza z szeroko pojętej technologii informacyjnej pozwalają im z olbrzymiej infomasy wydobyć szybko właściwą, pełną i wiarygodną informację by podnieść poziom satysfakcji czytelników (Taraszkiewicz, 2010, s. 89). Warto podkreślić, że to pracownicy biblioteki budują codziennie jej rynkowy wizerunek. A jak postrzegany jest bibliotekarz? Obraz bibliotekarza w społeczeństwie nie jest dobry. Praca w bibliotece postrzegana jest jako nudna i mało ambitna. Osoby ją wykonujące obciążone są stereotypem ludzi mrukliwych, szarych, źle ubranych i zamkniętych na wszystko (Marcinkowski, 2005). Zmiana stereotypu wymaga czasu i wytrwałości, ale przede wszystkim – jak stwierdza w swoim artykule Janina Jagielska (Jagielska, 2008, s. 134) – profesjonalizmu i pozytywnego nastawienia bibliotekarzy do swojej pracy, a także modernizacji usług bibliotecznych. Na podstawie przeprowadzonej wśród bibliotekarzy Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie ankiety opisano takie dziedziny ich aktywności jak rekreacja, turystyka i sport.

O Bibliotece Uniwersytetu Pedagogicznego

Biblioteka Główna Uniwersytetu Pedagogicznego powstała w 1946 roku wraz z powołaniem do życia Uczelni. Jest najstarszą i największą biblioteką tego typu w kraju oraz jedną z większych bibliotek naukowych Krakowa. Wraz z 12 bibliotekami wydziałowymi i instytutowymi tworzy system biblioteczo-informacyjny, odgrywający istotną rolę w procesie naukowo-dydaktycznym Uczelni. Biblioteka ma charakter uniwersalny, gromadzi jednak przede wszystkim zbiory z dziedzin związanych z profilem uczelni, tj. pedagogiką, psychologią i dydaktykami szczegółowymi, dążąc w tym zakresie do kompletności. Załącznikiem księgozbioru stały się zbiory Państwowego Pedagogium i Wyższych Kursów Nauczycielskich w Krakowie (Wildhardt, 2006). Obecnie księgozbiór liczy łącznie ok. 650 tys. woluminów, z czego 600 tys. to wydawnictwa zwarte.

Biblioteka Uniwersytetu Pedagogicznego zatrudnia 68 bibliotekarzy (stan na dzień 31 grudnia 2009 r.), w tym: 43 osoby pracują w Bibliotece Głównej, a pozostałe 25 w bibliotekach instytutowych. Bibliotekarze UP podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe uczestnicząc w konferencjach i seminariach naukowych, opracowując publikacje naukowe, jak również organizując wycieczki mające na celu zapoznanie się z cennymi zbiorami bibliotek klasztornych.

Cel pracy

Ankieta miała na celu poznanie zainteresowań i pasji sportowych bibliotekarzy Uniwersytetu Pedagogicznego. Analiza odpowiedzi dotyczących aktywności ruchowej i form spędzania wolnego czasu przyczyniła się do określenia profilu aktywności sportowej pracownika biblioteki UP.

Rekreacja jako zjawisko społeczne jest ostatnio bardzo popularna. Coraz więcej osób biega, jeździ na rowerze, pływa, uczestniczy w grach zespołowych. Jest to niezwykle istotne, aby wykazywać aktywność fizyczną, gdyż wpływa to nie tylko na wysoką sprawność fizyczną, ale także na poprawę naszego samopoczucia. Znaczenie aktywności ruchowej dotyczy nie tylko jej pozytywnego wpływu na zdrowie fizyczne i psychiczne, ale także walorów wychowawczych w kształtowaniu nawyków kultury spędzania czasu wolnego. Najbardziej znaną definicję czasu wolnego, którą posługuje się zespół ekspertów UNESCO w międzynarodowych badaniach, sformułował francuski socjolog Jeffré Dumazedie-

ra: „Czas wolny obejmuje wszystkie czynności, którym jednostka może oddać się z własnej chęci, bądź odpoczynku, rozrywki, rozszerzenia swych wiadomości, bezinteresownego kształtowania się lub dobrowolnego udziału w życiu społecznym, po uwolnieniu się od obowiązków zawodowych, rodzinnych i społecznych” (Siwiński, 2000, s. 40).

Dzięki przeprowadzonej ankiecie poznano aktywne formy spędzania czasu wolnego oraz pasje sportowe pracowników biblioteki UP.

Materiał i metoda

Ankieta składała się z 16 pytań i podzielona została na trzy działy tematyczne: rekreacja, turystyka, sport. Zastosowano dwa rodzaje pytań: zamknięte – zawierające gotowy zestaw odpowiedzi oraz otwarte – dające ankietowanemu możliwość swobodnej wypowiedzi. Dodatkowo indywidualne rozmowy z respondentami uzupełniły i wzbogaciły dane zawarte w ankiecie. W badaniach wzięło udział 46 bibliotekarzy, co stanowi 70% całego zespołu informacyjno-bibliotecznego UP, w tym 35 kobiet i 11 mężczyzn. Największą grupę stanowiły osoby w przedziale wiekowym od 41 do 50 lat (siedemnastu ankietowanych).

Pierwsza część ankiety zawierała pytania dotyczące form aktywnej rekreacji i przeznaczonego na nią czasu wolnego.

Wyniki

Z jakich form aktywnej **rekreacji** korzystają bibliotekarze Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie? Odpowiadając na to pytanie można było wybrać maksymalnie trzy odpowiedzi. Otóż najwięcej, bo 67% ankietowanych w czasie wolnym wybiera spacer, 45% preferuje jazdę na rowerze, a 23% jeździ na nartach. Taka sama ilość osób regularnie korzysta z pływalni. Kolejno wymieniane były takie formy spędzania wolnego czasu jak: jogging, taniec, aerobic, siłownia, rolki oraz joga. Jedna osoba uprawia nordic walking, dla innej pasją jest jazda na motocyklu i quadzie.

W ankiecie interesował nas czas wolny przeznaczony na aktywny wypoczynek. Analizując wyniki stwierdza się, że 32% ankietowanych przeznaczają od 1 do 3 godzin tygodniowo na aktywny wypoczynek, 28% – do jednej godziny, natomiast 23% bibliotekarzy – od 4 do 6 godzin. Kolejne pytanie tej części ankiety dotyczyło częstotliwości wyjazdów poza miejsce stałego zamieszkania. W celach rekreacyjnych 28% spośród respondentów rzadziej niż raz w miesiącu wyjeżdża poza

miasto, 23% raz w miesiącu, taka sama ilość deklaruje, że w tym czasie wyjeżdża dwa lub trzy razy, 19% bibliotekarzy odpoczywa od zgiełku miasta więcej niż 4 razy w miesiącu.

Jak wskazują badacze tej problematyki, Johan Huizinga i Stanley Parker, rekreacji przypisuje się wiele terapeutycznych i zdrowotnych funkcji, które mają pozytywny wpływ na równowagę emocjonalną, zdrowotną, umysłową i społeczną człowieka (Jung, 1989, s. 56).

Część drugą ankiety poświęcono rodzajom i formom **turystyki**. Należy pamiętać, że dzięki turystyce człowiek regeneruje siły fizyczne i psychiczne, doskonali szereg cech osobowości takich jak: wytrwałość, systematyczność, odwagę, koleżeńskość, uczciwość, punktualność. Sprzyja temu turystyka, w której bibliotekarze UP aktywnie uczestniczą. Najwięcej, bo 71% badanych łączy odpoczynek i relaks ze zwiedzaniem, przy czym turystykę poznawczą krajową uprawia 58%, a zagraniczną 36%. Spośród ankietowanych 21% wybiera turystykę pobytową. Natomiast tylko trzy osoby z grona ankietowanych w ostatnich latach skorzystały z turystyki leczniczej – tę formę turystyki można określić jako uzdrowiskową lub sanatoryjną.

Jeśli wyjeżdżamy na urlop, to najczęściej spędzamy go nad polskim morzem. Równie często odpoczywamy w górach, natomiast najrzadziej nad jeziorami. Osoby wybierające wczasy zagraniczne, spędzają je w większości nad morzem, łącząc wypoczynek ze zwiedzaniem okolicy. Zdecydowanie najwięcej osób, bo 73%, preferuje turystykę pieszą, która obejmuje poznawanie środowiska i kultury odwiedzanego obszaru. Należy podkreślić, że turystyka jest zjawiskiem złożonym i wielopłaszczyznowym, które odnosi się do wielu aspektów życia człowieka. Dzięki turystyce człowiek regeneruje siły fizyczne i psychiczne, poznaje świat oraz kształtuje swoją osobowość.

Zupełnie inne cele stawia przed człowiekiem **sport**, który jest świadomą próbą poddania się reżimowi treningowemu mającemu na celu osiągnięcie sukcesu. Przeprowadzona na podstawie ankiety analiza wykazała, że spośród 46 ankietowanych bibliotekarzy sześć osób uprawia regularnie jakąś dyscyplinę sportu. Procentowy udział kobiet i mężczyzn jest równy. Uprawiane dyscypliny to biegi narciarskie, narciarstwo zjazdowe, taniec towarzyski, kolarstwo górskie i strzelectwo. Na pytanie jak często w tygodniu uprawiasz sport, najczęściej wybierano odpowiedź – jeden raz. Chociaż występują również odpowiedzi: trzy razy w tygodniu, co wydaje się być wartością minimalną, myśląc o ciągłości treningu. Wymiar czasu poświęconego w tygodniu na trening to w przeważającej większości odpowiedzi 1-1,5 godziny.

Udział w zawodach sportowych weryfikują wcześniejsze przygotowania, dlatego dla dwójki bibliotekarzy regularnie startujących jest to ponad 6 godzin treningu w tygodniu. W ciągu ostatnich trzech lat bibliotekarze UP brali udział w zawodach sportowych przynajmniej dwa lub więcej razy. Wśród dyscyplin zimowych możemy wymienić narciarstwo biegowe oraz alpejskie: Bieg Podhalański im. Jana Pawła II w Nowym Targu, Bieg Piastów Szklarska Poręba-Jakuszyce, Bieg Gąsieniców w Zakopanem, Akademickie Zawody w Narciarstwie Alpejskim. Dyscypliny letnie reprezentowane są przede wszystkim przez kolarstwo górskie i biegi uliczne: Glacensis MTB Challenge, Bike Adventure, Powerade MTB Marathon, Eska Fuji Film Bike Maraton, Skandia MTB, Cyklokarpaty, Mini Cracovia Maraton w Krakowie.

Odrębną kategorię stanowią starty w imprezach sportowych rozgrywanych w hali. Wśród nich zdecydowanie na pierwsze miejsce wysuwa się taniec towarzyski: Ogólnopolski Turniej Tańca Towarzyskiego o Puchar prof. Mariana Wieczystego, Turniej o Puchar Prezydenta Miasta Krakowa, Turniej Tańca Towarzyskiego w Krasnymstawie „Chmielaki”, Międzynarodowy Turniej w Norymberdze, turnieje klasyfikacyjne. Zaznaczono również swój udział w imprezach indoor cycling przeprowadzanych na rowerach stacjonarnych: Charytatywny Maraton Spinningowy w Krakowie, Wiosenny Maraton MP Cycling.

Końcowe pytania, w części dotyczącej sportu, poświęcone zostały biernemu udziałowi (jako kibic) w imprezach, takich jak: mecze, zawody lekkoatletyczne, maratony. Na pierwszym miejscu jest wymieniana piłka nożna. Bibliotekarze UP kibicują również w trakcie rozgrywania meczów koszykówki, siatkówki, hokeja, a także w czasie zawodów pływackich, wyścigów kolarskich i maratonów biegowych. Podobnie największym zainteresowaniem cieszą się gry zespołowe, z których transmisje najczęściej oglądamy w TV – ponad 50% ankietowanych. Należą do nich siatkówka, piłka nożna i ręczna. Uznaniem naszych bibliotekarzy cieszą się również lekkoatletyka, narciarstwo – zarówno alpejskie jak również biegowe. Często oglądamy wyścigi F1 oraz jazdę figurową na lodzie. Sporty ekstremalne i sztuki walki nie wzbudzają dużego zainteresowania.

Podsumowując należy zauważyć pozytywną tendencję szczególnie w obszarze rekreacji i turystyki. Coraz częściej wyjeżdżamy poza miejsce naszego zamieszkania. Poświęcamy znacznie więcej czasu na aktywny wypoczynek. Jednak stosunkowa niewielka liczba osób uprawia regularnie sport. Dokładne wyniki badań ankietowych znajdują się w tabeli 1.

Tabela 1. Wyniki badań ankietowych

Kryterium / pytanie	Opcje wyboru	Wynik
Płeć	kobiety mężczyźni	35 11
Wiek	20-30 lat 31-40 lat 41-50 lat 51-60 lat 60+	9 7 17 11 2
Z jakich form aktywnej rekreacji najczęściej Pani/Pan korzysta? (proszę wybrać maksymalnie trzy odpowiedzi)	spacery rower narty (zjazdowe, biegowe) pływanie (basen) jogging aerobic siłownia łyżwy / rolki joga nie korzystam	31 21 11 11 5 4 3 3 2 3
Ile czasu wolnego tygodniowo przeznacza Pani/Pan na wypoczynek aktywny?	do 1 godz. 1-3 godz. 4-6 godz. więcej nie wypoczywam w sposób aktywny	13 15 11 2 2
Z jakiego rodzaju turystyki najczęściej Pani/Pan korzysta? (proszę wybrać maksymalnie trzy odpowiedzi)	turystyka poznawcza krajowa turystyka poznawcza zagraniczna turystyka mieszana (wypoczynek i zwiedzanie) turystyka pobytowa (wczasy, obozy) turystyka pielgrzymkowa turystyka zdrowotna (sanatorium)	28 17 33 10 2 3
Z jakich form turystyki najczęściej Pani/Pan korzysta? (proszę wybrać maksymalnie trzy odpowiedzi)	wędrówki piesze rowery narty turystyka zmotoryzowana turystyka wodna	38 13 6 13 2
Gdzie głównie w ciągu ostatnich trzech lat spędzała Pani/Pan urlop/wakacje? (proszę zaznaczyć maksymalnie po jednej odpowiedzi)	w Polsce za granicą nad morzem w górach w mieście w lasach nad jeziorami	33 13 26 11 1 7 1
Jak często w tygodniu aktywnie uprawia Pani/Pan sport?	1 raz 2 razy 3 razy częściej	8 3 3 -
Ile godzin tygodniowo poświęca Pani/Pan na treningi?	od 1 do 1,5 godziny od 1,5 do 3 godzin od 3 do 6 godzin powyżej 6 godzin	9 3 1 1

Podsumowanie

Aktywny bibliotekarz to na pewno osoba, która bardzo lubi spacerować, często korzysta z roweru. Preferuje wypoczynek w rodzimym kraju - zarówno w górach jak i nad morzem. Jednak coraz częściej udaje się na wczasy połączone ze zwiedzaniem, również za granicę. Raczej nie uprawia regularnie sportu, natomiast preferuje kibicowanie przed telewizorem.

Wnioski końcowe

Autorzy mają nadzieję, że wyniki ankiety staną się bodźcem do organizowania wspólnych imprez sportowych i rekreacyjnych oraz wyjazdów, mających na celu nie tylko podniesienie ogólnej sprawności bibliotekarzy, ale również integrujących środowisko biblioteczne. W tych zamierzeniach na pewno pomocne będzie doświadczenie zdobyte podczas sportowych turniejów bibliotekarzy zorganizowanych przez Bibliotekę Akademii Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach.

Bibliografia

- Jagielska J. (2008), *Oczekiwania i nadzieje na umocnienie pozycji zawodowej bibliotekarza*. W: *Przyszłość bibliotek w Polsce. Materiały z ogólnopolskiej konferencji*, Warszawa, 12-13.10.2007 r. Red. J. Sadowska. Warszawa, s. 125-136.
- Jung B. H. (1989), *Ekonomia czasu wolnego. Zarys problematyki*. Warszawa.
- Lebioda L. (2004), *Czas wolny. „Wychowawca”* [online]. [dostęp: 2011-01-29]. Dostępny w World Wide Web: http://www.wychowawca.pl/miesiecznik/07-08_139-140/07.htm.
- Marcinkowski P. (2005), *Bibliotekarz. Stereotyp czy wizerunek?* W: *Tradycja i nowoczesność bibliotek akademickich. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej*, Rzeszów – Czarna, 1-3 czerwca 2005 r. Oprac. E. Bieniasz, K. Serwatko, B. Jaskowska. Rzeszów, s. 93-106.
- Siwiński W. (2000), *Pedagogika kultury fizycznej w zarysie*. Wyd. 2 uzup. Poznań.
- Taraszkiewicz B. (2010), *Standaryzacja a kompetencje zawodowe bibliotekarzy*. W: *Standardy biblioteczne*. Pod red. M. Wojciechowskiej. Gdańsk, s. 85-91.

Wildhardt T. (2006), *60 lat Biblioteki Głównej Akademii Pedagogicznej w Krakowie*. „Konspekt”, nr 1(25), s. 91-95.

R. Ciesielska-Kruczek, A. Wildhardt
Pastime, tourism and sport in the life of librarians
of Pedagogical University of Cracow
Summary

The article attempts to define the image of librarian as a tourist and sportsman. The text is based on surveys conducted in 2010 among the librarians of the Pedagogical University in Cracow. It discusses the forms of passing the leisure time, kinds of tourism and different disciplines of sports practiced by library staff. The article is an attempt to answer the question about the profile of the modern librarian in the context of his sport passions.

